

УДК:338.48

Ruziyeva Maxbuba Tulkinovna

*O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi
Huzuridagi Makroiqtisodiy va hududiy tadqiqotlar
institute, 1-bosgich tayanch doktoranti*

BUXORO VILOYATIDA GASTRONOMIK HAMDA AGROTURIZM IMKONIYATLARI TAHLILI

Annotatsiya. Ushbu maqola, Buxoro viloyatining gastronomik va agroturizm sohalaridagi imkoniyatlarni chuqur tahlil qilishga bag'ishlangan. Buxoro, O'zbekistonning qadimiy va madaniy boy viloyatlaridan biri bo'lib, uning noyob tarixiy, madaniy va tabiiy resurslari turizmni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Maqola, Buxoro viloyatining an'anaviy oshxonasi, milliy taomlari va turli xil ziravorlarini o'z ichiga olgan gastronomik turizmning, shuningdek, viloyatning qishloq xo'jaligi faoliyatiga bevosita ishtirok etish imkonini beruvchi agroturizmning ahamiyati va rivojlanish istiqbollari ko'rib chiqadi.

Tadqiqot, mahalliy taomlar va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini turistlarga taqdim etish orqali viloyatning turistik jozibadorligini oshirish mumkinligini ko'rsatadi. Bu, turistlarga Buxoro viloyatining boy madaniy merosi bilan tanishish va ularning hayot tarzini his qilish imkoniyatini beradi. Maqola, shuningdek, turizm tashkilotlari, mahalliy hokimiyat va tadbirkorlik subyektlari o'rtasidagi samarali hamkorlikning viloyatning turizm sohasida barqaror rivojlanishiga qanday hissa qo'shishi mumkinligini ta'kidlaydi.

Tadqiqotning asosiy topilmalari orasida, Buxoro viloyatida gastronomik va agroturizmni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan strategik yo'nalishlar, mahalliy aholining iqtisodiy farovonligini oshirish, shuningdek, viloyatning tabiiy va madaniy resurslaridan samarali foydalanish yo'llari ajratib ko'rsatiladi. Maqola, Buxoro viloyatining turizm salohiyatini yanada oshirish uchun amalga oshirilishi kerak bo'lgan amaliy tavsiyalar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: Buxoro viloyati, gastronomik turizm, agroturizm, turizm imkoniyatlari, madaniy meros, qishloq xo'jaligi, turizm rivojlanishi.

Kirish

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2018-yil 25-iyuldagi Oliy Majlisga murojaatnomasida "mamlakatimizning betakror tabiati, go'zal dam olish zonalari imkoniyatlaridan foydalanib, yangi turistik yo'nalishlar ochish mumkinligi, bu sohaga jahon brendlarini faol jalb etgan holda, ziyorat turizmi, ekologik, ma'rifiy, etnografik, gastronomik turizm va bu sohaning boshqa tarmoqlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarurligi, bu borada davlat-xususiy sheriklik munosabatlarini qo'llash sohani taraqqiy ettirishda keng imkoniyatlar ochishini hisobga olish lozimligi ta'kidlab o'tilgan.

Buxoro viloyati O'zbekistonning eng qadimiy va madaniy jihatdan boy hududlaridan biri hisoblanadi, bu esa viloyatni turizm uchun juda jozibador qiladi. Buxoro o'zining tarixiy me'morchiligi, madaniy merosi va noyob tabiiy manzaralari bilan mashhur bo'lib, bu omillar gastronomik va agroturizmni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Birinchidan, gastronomik turizm viloyatning boy oshxona madaniyatini namoyish etish imkoniyatini beradi. Mahalliy taomlar, o'ziga xos ziravorlar va qadimiy pishirish usullari turistlarga noyob tajriba taklif qiladi. Gastronomik turizmni rivojlantirish, Buxoroning an'anaviy taomlarini saqlab qolish va ularni xalqaro darajada tanitishga yordam beradi, shuningdek, mahalliy aholi uchun qo'shimcha daromad manbaini ta'minlaydi.

Ikkinchidan, agroturizm viloyatning qishloq xo'jaligi sohasidagi boy imkoniyatlardan foydalanishni anglatadi. Agroturizm orqali mehmonlar viloyatning tabiiy go'zalliklarini, qishloq xo'jaligi faoliyatini va mahalliy mahsulotlar ishlab chiqarish jarayonlarini kuzatib, ulardan

bevosita ta'mga olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa, turistlarga Buxoro viloyatining tabiiy va madaniy merosiga chuqurroq sho'ng'ish imkonini beradi.

Ushbu ikki turizm turi viloyat iqtisodiyotining diversifikatsiyalashuviga hissa qo'shadi, yangi ish o'rinlarini yaratadi va mahalliy aholining turmush darajasini yaxshilashga yordam beradi. Shuningdek, gastronomik va agroturizmni rivojlantirish orqali viloyatning barqaror turizm salohiyatini oshirish mumkin, bu esa Buxoro viloyatini nafaqat milliy, balki xalqaro turizm bozorida ham muhim o'rin tutishini ta'minlaydi.

Shu sababli, tadqiqot mavzusi dolzarbdir, chunki u viloyatning turizm sohasidagi imkoniyatlarini kengaytirish va uni yanada rivojlantirishga qaratilgan. Bu tadqiqot orqali viloyatning turizm sohasidagi strategik yo'nalishlarini belgilash, shuningdek, turizmni rivojlantirish bo'yicha aniq takliflar ishlab chiqish mumkin bo'ladi. Gastronomik tur – bu tanlangan oshpazlik dasturi bo'lib, unda taomlar va ichimliklarni tatib ko'rish, ularni tayyorlash texnologiyasi va jarayoni bilan tanishish, shuningdek professional oshpazlar bilan mashg'ulotlar o'tkaziladi. Safarning maqsadiga qarab, ekskursiya yuqoridagi barcha narsalarni, bir nechta tadbirlarni yoki oshpazlik turining bitta o'ziga xos qismini o'z ichiga olishi mumkin. Ko'pincha so'nggi yillarda gastronomik turlar turli xil oshpazlik festivallari, tantanalar va yarmarkalarga tashriflarni o'z ichiga oladi.

Gastronomik brendlar (Golland pishloqlari, italyan makaroni, yunon mussakasi va boshqalar) mavjudligi sababli, hudud qo'shimcha mashhurlikka ega bo'ladi va markali mahsulotlar ma'lum bir hududning ajralmas qismiga aylanadi.

Hozirgi rivojlanish bosqichida turizm butun mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining omillaridan biri va uning mamlakat rivojlanishining asosiy omillaridan biri sifatida ko'rib chiqilishi kerak. Turizm sanoatining rivojlanishi mintaqaviy byudjet daromadlari manbalarini diversifikatsiyalashga yordam beradi, ular boshqa manbalar bilan bir qatorda ma'lum bir hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining sinergistik ta'sirining omiliga aylanishi mumkin.

"Gastronomik turizm" atamasining ta'rifini ko'rib chiqadigan bo'lsak, ilmiy adabiyotlarda "pazandalik turizmi", "vino-gastronomik turizm", "gurme turlari", "gastronomik turizm" atamalari qo'llaniladi. Ammo D.Basiukning gastronomik turizm kontseptsiyasini eng keng qamrovli deb hisoblanib, bu gastronomiya atamasidan kelib chiqqan - oziq-ovqat va madaniyat o'rtasidagi munosabatlarni o'rganadigan va ijtimoiy fanlar sohasiga tegishli bo'lgan fan. Ovqat pishirish bir qator texnologiyalar, uskunalar va retseptlarni o'z ichiga olgan ovqat pishirish bilan bog'liq bo'lgan bir paytda, u gastronomiyaning bir qismidir. Gastronomik turizm sayohatchilarga xalq an'analari bo'yliklarini kashf etishga imkon beradi. Mahalliy oshxonalar bilan tanishish bilan bir qatorda ular odamlarning moddiy madaniyatining noyob qatlami bilan tanishadilar, uning folklore madaniyatini, shuningdek, oziq-ovqat va ichimliklar tayyorlashning an'anaviy usullari tanishadilar.

Ilk bor gastronomik turizmni rivojlantira boshlagan davlatlar Italiya, Fransiya, Ispaniya va bir qancha milliy oshxonaning boy an'alariga ega bo'lgan davlatlar bo'lgan. Milliy oshxonaning qadr-qimmatini aniqlab bo'lmaydi; bu turli madaniyatlarga o'ziga xos lazzat bag'ishlaydi. Milliy oshxonada biron bir mamlakat yoki mintaqaning tarixi, ularning o'tmishi va buguni haqida musiqa, arxitektura, adabiyot haqida hech narsa aytilmaydi.

Shunday qilib, gastronomik turizm - tarixiy va madaniy merosga, shuningdek tabiiy boyliklarga ega bo'lmagan mintaqalar uchun alternativ turistik turidir. Hozirgi kunda turli xil tadbirlar turizmi mavjud. A.V. Babkin uni tadbir miqyosi va mavzusi bo'yicha tasniflaydi. Kanadaning Kalgari universiteti professori Donald Getz ta'kidlaganidek, turizmning sababi (madaniy tantanalar, sport, ijtimoiy, xususiy, siyosiy va davlat tadbirlari, ta'lim va fan sohasidagi tadbirlar, san'at va ko'ngilochar tadbirlar).

Sayyoh yangi madaniy tajriba uchun ushbu hududga tashrif buyurishni xohlashi mumkin yoki u shunchaki mahalliy taomlar va ushbu hududga tegishli turli xil lazzatlarni sinab ko'rishni xohlaydi. Natijada, mintaqaning mahalliy taomlarini tatib ko'rish, tayyorlanish bosqichlarini kuzatish va faqat o'sha mintaqada mavjud bo'lgan xom ashyodan tayyorlangan mahalliy taomni tatib ko'rish kabi sabablar hozirgi kunda sayyohlar tashrif buyuradigan yo'nalishlarga ta'sir

ko`rsatadigan asosiy sabablarga aylandi. Bundan tashqari, bu mintaqalar resurslarining barqarorligiga, shuningdek, oziq-ovqat madaniyati tobora ommalashib borayotgan mintaqalarda qurilishi mumkin bo`lgan muqobil turizm obyektlarini yaratishga yordam beradi.

**Tadqiqotda qo`llanilgan metodikaning** tavsifi: tadqiqot jarayonida analiz, sintez hamda prognoz tahlil kabi usullar qo`llanilgan.

Tahlil va natijalar

Gastronomik turizmning maqsadi oziq-ovqat va sharobni sevuvchilarga ta'lim berish va ilhom berish, ishtiyoqli sayohatchilarga turli yo`nalishlarni o`rganish va mahalliy oziq-ovqat tendensiyalari, pishirish usullari va mahsulotlar, taomlar va ichimliklar tarixi haqida ma'lumot berishdir.

Turistik yo`nalishning raqobatbardoshligi uning qiyosiy va raqobatbardosh ustunliklarini rejalashtirish va strategik boshqarishga asoslangan va sayyohlar uchun tajriba va qo'shimcha qiymat yaratadigan yuqori sifatli, tabaqalashtirilgan mahsulotlarni yaratishga asoslangan.

Turistik yo`nalishlarning raqobatbardoshligini oshirish va turizmning ijobiy ta'sirini maksimal darajaga yetkazish, salbiy tomonlarni minimallashtirish, turistik talab va qayta yo'naltirish ehtiyojlari va ta'mlarining o'zgarishini kutish, belgilangan manzildagi kamchiliklarni kamaytirish, mavsumiy kurash va hokazolarni to'g'ri rejalashtirish zarur.

Gastronomiyaning maqsadi inson sog`lig`ini eng yaxshi ovqatlanish hamda hayotdan va ovqatdan zavqlanish orqali qo`llab-quvvatlash; gigienik muhitda ishlab chiqariladigan, ta'mi va ko`rishdan zavqlanish asosida iste'molga tayyorlanadigan oziq-ovqat va ichimliklar ham gastronomiyani o`rganish uchun mavzulardir.

Adabiyotda "kulinariya turizmi", "oziq-ovqat turizm", "gastronomik turizm", "vino turizmi", "gastro- turizm" kabi turli xil atamalar ishlatilgan bo`lsa-da, keng tarqalgan "gastronomik turizm" atamasi "noyob oziq-ovqat va ichimliklar tajribasiga intilish" deb ta'riflanadi. Odatda taomning o`ziga xosligi va uning ma'lum bir joyga, mintaqaga yoki mamlakatga tegishli ekanligini anglatadigan gastronomik turizm mahalliy oziq-ovqat va vino turizmi asosiy yo`nalishlarini qamrab oladi

Iqtisodiyotda turizmning rolini hisobga olsak, uning ahamiyati haqida gapirish mumkin, ba'zi hududlar uchun esa, avvalambor odamlarning ehtiyojlarini qondirish va aholining hayot sifatini yaxshilash bilan bog`liq bo`lgan mamlakat, viloyat, shahar iqtisodiyotiga barqaror investitsiyalarni ta'minlovchi ustuvor rol sifatida namoyon bo`ladi.

Gastronomik va agroturizm, o'zaro chambarchas bog`liq bo`lib, bir-birini to'ldiradigan turizm turlaridir. Ular birgalikda mehmonlarga mahalliy taomlar va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yetishtirish jarayonlari bilan tanishish imkoniyatini beradi. Bu ikki turizm turi orqali turistlar nafaqat mahalliy madaniyat va an'analar bilan yaqindan tanishadilar, balki o'zlarini bir qismi sifatida his qiladilar.

Gastronomik turizm, mehmonlarga mahalliy taomlarni tatib ko'rish, ularning tayyorlanish jarayonlarini ko'rish va hatto o'zlari ham qatnashish imkoniyatini beradi. Bu orqali turistlar mahalliy madaniyatning bir qismi bo`lgan ovqat madaniyatini chuqurroq tushunadilar. Agroturizm esa, mehmonlarga qishloq xo'jaligi faoliyati, mahsulotlarni yetishtirish, terish va qayta ishlash jarayonlariga bevosita ishtirok etish imkoniyatini yaratadi. Bu orqali turistlar mahalliy mahsulotlar haqida bilim olishadi va ularning tabiiy ta'mini his qilishadi.

Bu ikki turizm turi bir-biriga bog`liq bo`lib, agroturizm orqali yetishtirilgan mahsulotlar gastronomik turizm tadbirlarida ishlatiladi va aksincha. Masalan, bir qishloq xo'jaligi korxonasida yetishtirilgan sabzavotlar va mevalar mahalliy restoran yoki mehmonxonada tayyorlanadigan taomlarda ishlatilishi mumkin. Shu bilan birga, turistlar mahalliy fermer xo'jaliklariga tashrif buyurib, o'sha yerda yetishtirilgan mahsulotlardan tayyorlangan taomlarni tatib ko'rishlari mumkin.

Shunday qilib, gastronomik va agroturizmni birlashtirish, turistlarga noyob va to'liq tajriba taqdim etish orqali, mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishga, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qo`llab-quvvatlashga va mahalliy madaniyatni saqlab qolishga yordam beradi. Bu esa, turizmni barqaror rivojlantirishga va mahalliy aholining turmush darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Agroturizm ikki elementni birlashtirgan gibrid tushuncha bo'lib, u murakkab sanoat - qishloq xo'jaligi va sayohatni birlashtiradi. Agroturizm – qishloq xo'jaligi mahsulotlari va xizmatlari uchun yangi foydali bozorlarni yaratish va yirik mintaqaviy bozor uchun sayohat tajribasini taqdim etish kabi faoliyatni birlashtiradi. Agroturizmning yagona ta'rifi keng tarqalmagan. Agroturizm Buxoro viloyati iqtisodiyotida ham muhim rol o'ynab, hudud qator imkoniyatlariga ega. Ushbu imkoniyatlarni ochib berishda quyidagi jadval ma'lumotlarini tahlil qilish orqali ham ko'rish mumkin(1-jadval).

1-jadval.

Buxoro viloyatida turizm sohasi ko'rsatkichlari (2017-2022 yillar).

Ko'rsatkichlar	O' lchov birligi	2017 yil	2018 yil	2019 yil	2020 yil	2021 yil	2021 yil	2022 yil
Turistlar tashrif buyuradigan tematik parklar soni	birlik	2	2	2	2	7	7	7
<i>Jumladan, Buxoro shahrida</i>	birlik	2	2	2	2	2	2	2
Ekoturizm obyektlari soni	birlik	17	21	21	23	23	22	23
Hayvonot bog'lari (Zoopark) soni	birlik	2	2	2	2	2	2	2
Suv havza va yurtalar majmuasi soni	birlik	11	13	14	15	15	14	15
Ekobog' va boshqa obyektlar soni	birlik	6	6	6	6	6	6	6
Umumiy ovqatlanish obyekti sifatida foydalanish uchun ijaraga berilgan madaniy meros obyektlari soni	birlik	9	8	10	10	14	10	14

Manba: <https://www.buxstat.uz/uz/haqida/markaziy-apparat>

Yuqoridagi jadvaldan ko'rinib turibdiki Buxoro viloyatining gastronomik hamda agroturistik imkoniyatlarini quyidagi obyektlar soni bilan ko'rish mumkin. Ularga quyidagilar kiradi: turistlar tashrif buyuradigan tematik parklar, ekoturizm obyektlari, hayvonot bog'lari (zoopark), suv havza va yurtalar majmuasi, ekobog' va boshqa obyektlar, umumiy ovqatlanish obyekti sifatida foydalanish uchun ijaraga berilgan madaniy meros obyektlari. Buxoro viloyatida turizm sohasi ko'rsatkichlarining 2017-2022 yillar davomidagi dinamikasi quyidagilarni ko'rsatadi:

– **Turistlar tashrif buyuradigan tematik parklar soni.** 2017 yildan 2020 yilgacha tematik parklar soni o'zgarishsiz 2 ta bo'lib qolgan. Ammo 2021 yilda bu raqam keskin ko'tarilib, 7 taga yetgan va 2022 yilgacha o'zgarishsiz qolgan. Bu o'sish, viloyat hukumatining turizm sohasiga investitsiya kiritish va yangi turistik obyektlarni rivojlantirish siyosatini aks ettirishi mumkin.

– **Ekoturizm obyektlari soni.** 2017 yildan 2019 yilgacha ekoturizm obyektlari soni asta-sekin o'sib, 17 tadan 21 tagacha yetgan. 2020 yilda bu raqam yana 2 ta obyektga ko'payib, 23 taga yetgan. 2021 va 2022 yillarda ko'rsatkichlar deyarli o'zgarishsiz qolgan, bu ekoturizm sohasidagi barqaror o'sishni ko'rsatadi.

– **Hayvonot bog'lari (zoopark) soni.** 2017-2022 yillar davomida hayvonot bog'lari soni o'zgarishsiz 2 ta bo'lib qolgan. Bu, ushbu turdagi turizm obyektlarini rivojlantirishga e'tibor kamroq qaratilganligini ko'rsatishi mumkin.

– **Suv havza va yurtalar majmuasi soni.** 2017 yildan 2022 yilgacha suv havza va yurtalar majmuasi soni asta-sekin o'sib, 11 tadan 15 tagacha yetgan. Bu ko'rsatkich viloyatda suv havzalarini va qishloq turizmini rivojlantirishga qaratilgan e'tiborni aks ettiradi.

– **Ekobog' va boshqa obyektlar soni:** 2017-2022 yillar davomida 6 ta obyekt o'zgarishsiz qolgan, bu turizmning ushbu segmentida o'sish yoki kengayish yo'qligini ko'rsatadi.

– **Umumiy ovqatlanish obyekti sifatida foydalanish uchun ijaraga berilgan madaniy meros obyektlari soni.** Bu ko'rsatkich 2017 yildan 2019 yilgacha o'zgaruvchan bo'lib, 2021 yilda 14 taga ko'tarilgan, bu madaniy meros obyektlaridan foydalanishning oshib borayotganini ko'rsatadi.

Ushbu ma'lumotlar Buxoro viloyatida turizm sohasining turli segmentlarida o'sish va o'zgarishlar bo'lganligini ko'rsatadi. Ayniqsa, tematik parklar va madaniy meros obyektlaridan foydalanishdagi keskin o'sish diqqatga sazovor. Bu esa, viloyatda turizm sohasini yanada rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjudligini anglatadi.

Jumladan, aynan Buxoro shahrida joylashgan ekoturizm obyektlari sonini 2017-2022 yillar oralig'ida tahlil qiladigan bo'lsak ular sonini 17 tadan 23 taga oshganini ko'rishimiz mumkin(1-grafik).

1-grafik. Buxoro shahrida ekoturizm obyektlari ko'rsatkichlari (2017-2022 yillar).

Ekoturizm obyektlari – bu tabiiy go'zalliklar, yovvoyi tabiat, qo'riqxonalar, milliy parklar va boshqa noyob ekologik joylar bo'lib, ularni asrab-avaylash va tabiat bilan uyg'unlikda turizmni rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu turizm turi tabiatni muhofaza qilish, ekologik ongni oshirish va mahalliy jamoalarning iqtisodiy farovonligini yaxshilash maqsadlarini ko'zda tutadi. Ekoturizm obyektlarining turizmni rivojlanishidagi ahamiyati juda katta, chunki ular sayyohlarga noyob va ta'sirchan tajribalar taklif etadi, shu bilan birga tabiatni asrash va uning barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Ekoturizm obyektlarining asosiy ahamiyati shundaki, ular tabiat bilan yaqin munosabatda bo'lishni istagan turistlarga xizmat qiladi. Sayyohlar ushbu joylarda yurish, qayiqda suzish, qushlarni kuzatish kabi faoliyatlar orqali tabiatni kuzatishadi va uning go'zalligini baham ko'rishadi. Bu tajribalar turistlarga atrof-muhitni asrashning muhimligi haqida chuqurroq tushuncha beradi va ekologik ongni oshiradi. Shuningdek, ekoturizm mahalliy aholiga iqtisodiy manfaatlar keltiradi, chunki u yerdagi turizm faoliyati uchun zarur bo'lgan xizmatlar va mahsulotlarni taqdim etish orqali ish o'rinlari yaratiladi.

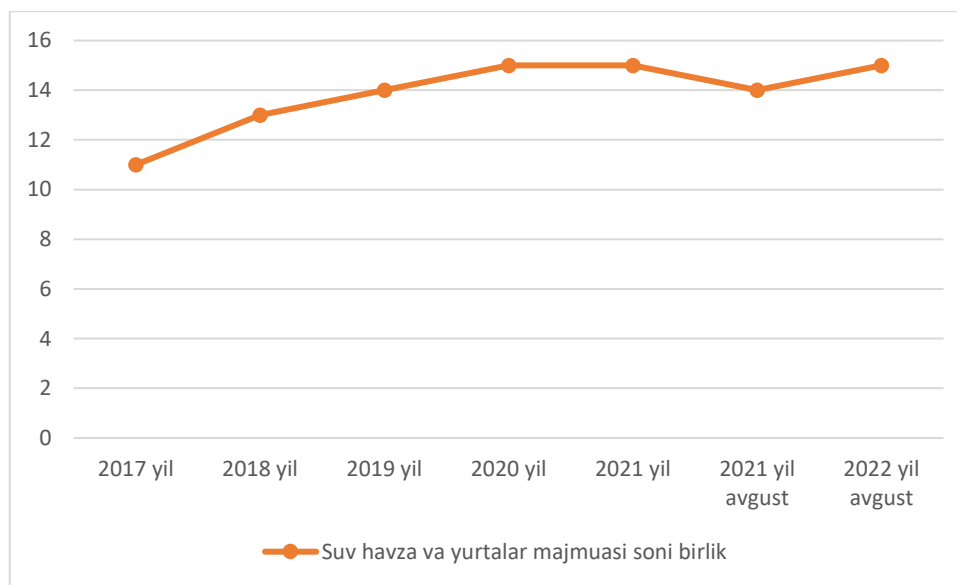
Bundan tashqari, ekoturizm obyektlari turizmni rivojlantirishda barqarorlik prinsiplarini ilgari suradi. Ular sayyohlarni tabiat bilan uyg'unlikda dam olishga o'rgatadi, shuningdek, tabiatni muhofaza qilish va uni kelajak avlodlar uchun saqlab qolish zaruratini ta'kidlaydi. Ekoturizm, shuningdek, mahalliy hukumatlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan tabiiy resurslarni boshqarish va muhofaza qilish strategiyalarini ishlab chiqishda muhim o'rin tutadi. Bu orqali, ekoturizm obyektlari atrof-muhitni asrash va turizmni barqaror rivojlantirishning muhim omili sifatida namoyon bo'ladi.

Ekoturizm obyektlari tabiat bilan uyg'unlikda dam olishni qidirayotgan sayyohlarga noyob imkoniyatlar yaratib, turizmning ekologik barqarorligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Ular tabiiy go'zalliklarni saqlab qolish, ekologik ongni oshirish va mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

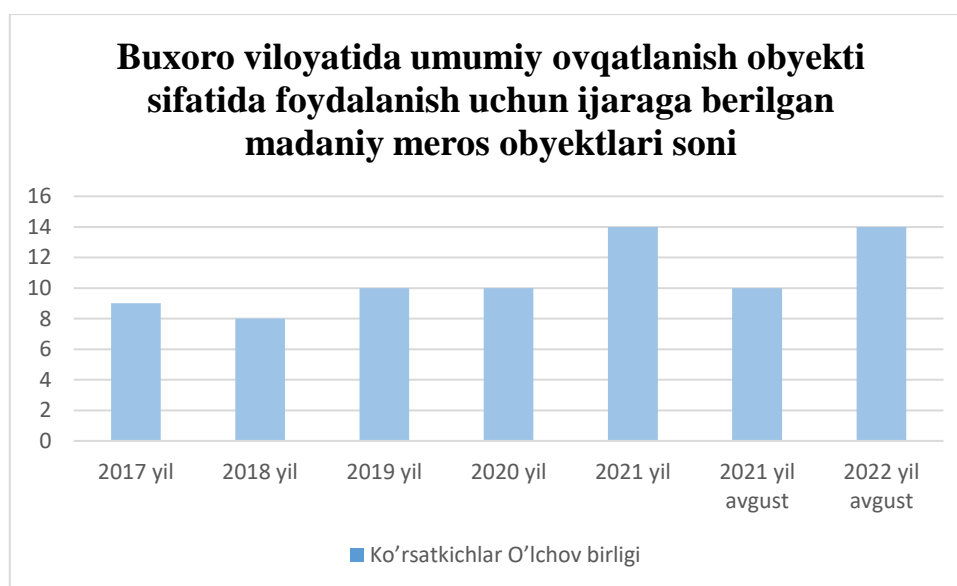
Buxoro shahri xorijlik sayyohlarni o'zining tarixi, madaniyati, yashash tarzi, qurilish obyektlari bilan jalb qilib keladi. Buxoro geografik joylashuvi bo'yicha chuqurlikda hamda cho'l zonasida joylashgan bo'lsada bir qator suv havzalariga ega. Shuningdek sayyohlarni ko'proq jalb etish uchun ko'pgina yurtalar majmuasini ham tashkil etib qo'ygan. 2017-yilda hududda Suv havza va yurtalar majmuasi soni 11 tadan 2022-yilga kelib 15 taga yetgan, bu degani hudduda ushbu obyektlarga bo'lgan talabning yuqoriligini ko'rsatadi(2-grafik).

Quyidagi 2-grafikda ham Buxoro shahridagi suv havza va yurtalar majmuasining mavjudligi bus hu viloyatning turistik imkoniyatlarini kengaytirib berishini ko'rishimiz mumkin.

2-grafik. Buxoro shahrida suv havza va yurtalar majmuasi soni

Hudud sayyohlarni nafaqat o'zining agroturistik imkoniyatlari bilan, shuningdek gastronomic jozibadorligi bilan ham turistlarni jalb qilib kelmoqda. Bunga yaqqol misol sifatida Buxoro viloyatida umumiy ovqatlanish obyekti sifatida foydalanish uchun ijaraga berilgan madaniy meros obyektlari sonini 2017-2022 yillar oralig'ida 9 tadan 14 taga oshganini ko'rishimiz mumkin(3-grafik).

3-grafik. Buxoro viloyatida umumiy ovqatlanish obyekti sifatida foydalanish uchun ijaraga berilgan madaniy meros obyektlari ko'rsatkichlari (2017-2022 yillar)

Agroturizm va gastronomik turizm turlari Buxoro viloyati hududidagi xo'jalik iqtisodiyoti va sifatli sayohatni ta'minlash va dam olish tajribalari diversifikatsiya qilishning muhim vositasi hisoblanadi. Hududning qishloq hududlari va fermerlik markazlari shahar va shahar atrofidagi boy bozorlar katta foydalanilmagan bozor salohiyatiga ega bo'lganlar ko'pchilikni jalb qila oladi. Investorlarni hududga jalb qilishda, shunday agroturizm tajribasiga talab ortib borayotganini inobatga olish zarur.

Xulosa va takliflar.

Buxoro viloyati, o'zining boy tarixi, noyob madaniyati va betakror tabiat manzaralari bilan nafaqat O'zbekistonning, balki butun Markaziy Osiyoning turizm markazlaridan biri hisoblanadi. Ushbu viloyatning turistik jozibadorligi yuqori bo'lganligi sababli, gastronomik hamda agroturizm kabi yo'nalishlarni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar mavjud.

Gastronomik turizm va agroturizmning Buxoro viloyatida rivojlanishi, viloyatning turizm salohiyatini kengaytirishda muhim omillar hisoblanadi. Gastronomik turizm, ayniqsa, viloyatning noyob madaniyati va an'analarni namoyish etishda alohida ahamiyatga ega. Buxoro oshxonasi, uning xilma-xil pishiriqlari, milliy taomlari va turli xil ziravorlari bilan sayyohlarga esdan chiqmas tajribalar taqdim etadi. Bu mahalliy taomlar orqali turistlar Buxoro viloyatining boy madaniy merosini his qilishadi va o'zlarini ushbu qadimiy viloyatning bir qismi sifatida his qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Agroturizm, o'z navbatida, turistlarga viloyatning qishloq xo'jaligi hayotiga chuqurroq sho'ng'ish va tabiiy mahsulotlar bilan bevosita tanishish imkoniyatini beradi. Bu turizm turi orqali mehmonlar fermer xo'jaliklarida ishlash, mahalliy mahsulotlarni yetishtirish va terish jarayonlarini kuzatish kabi tajribalarni boshdan kechirishlari mumkin. Agroturizm shuningdek, viloyatning tabiiy go'zalligini ko'rsatish bilan bir qatorda, mahalliy iqtisodiyotga ham hissa qo'shadi, chunki bu sayyohlar uchun yangi tajribalar yaratish orqali mahalliy mahsulotlarga bo'lgan talabni oshiradi.

Buxoro viloyatida gastronomik turizm va agroturizmning rivojlanishi, nafaqat mahalliy aholi uchun iqtisodiy imkoniyatlarni yaratadi, balki viloyatning madaniy va tabiiy merosini saqlab qolishga ham yordam beradi. Bu ikki turizm turi viloyatning turistik jozibadorligini oshirish orqali ko'proq sayyohlarni jalb qiladi va ularning Buxoro haqida bo'lgan tasavvurlarini boyitadi. Shu tariqa, gastronomik va agroturizm, Buxoro viloyatining turizm sohasida barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi va viloyatni xalqaro turizm bozorida yanada raqobatbardosh qiladi.

Buxoro viloyatida gastronomik va agroturizmni rivojlantirish imkoniyatlari tahlili, mazkur yo'nalishlardagi turistik mahsulotlar xilma-xilligini oshirish, qishloq xo'jaligini diversifikatsiyalash va viloyatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bu ikkala turizm turi ham mahalliy aholining turmush darajasini yaxshilash va hududning madaniy merosini saqlab qolish imkoniyatini beradi. Bu borada, viloyat hokimiyati, turizmni rivojlantirish agentliklari va mahalliy tadbirkorlar o'rtasida hamkorlikni mustahkamlash, bu sohalarda investitsiyalar jalb qilish va zamonaviy marketing strategiyalarini ishlab chiqish zarur.

Buxoro viloyatining turizm salohiyatini to'liq ishga solish uchun mahalliy aholini o'qitish va tashabbuskorlikni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega. Gastronomik turizmni rivojlantirish doirasida an'anaviy Buxoro oshxonasi mahsulotlarini tayyorlash bo'yicha master-klasslar, mahalliy taomlar festivali va bu sohadagi ko'rgazmali tadbirlarni tashkil etish mumkin. Shu bilan birga, viloyatdagi qishloq xo'jaligi korxonalari va fermer xo'jaliklari bilan hamkorlikda agroturizmni rivojlantirish, turistlarga qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish jarayonlariga jalb qilish, meva-sabzavot terish, shuningdek, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va ularni sotishni o'z ichiga olgan tadbirlarni yo'lga qo'yish kerak.

Turizm sohasini rivojlantirish strategiyasi, shuningdek, Buxoro viloyatining tarixiy va tabiiy diqqatga sazovor joylarini integratsiyalashga ham e'tibor qaratishi kerak. Masalan, qadimiy me'moriy yodgorliklarni ko'rish bilan birga, mehmonlar viloyatning boy tarixi va madaniyatini aks ettiruvchi mahalliy taomlar bilan tanishtirilishi, qishloq xo'jaligi hayot tarzini ko'rsatadigan ekskursiyalar tashkil etilishi lozim. Bu holatda, turizm va qishloq xo'jaligining o'zaro integratsiyasi viloyat iqtisodiyotining diversifikatsiyasi va barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Xulosa qilib aytganda, Buxoroda gastronomik va agroturizm imkoniyatlarini to'liq ishga solish uchun turizm tashkilotlari, mahalliy hokimiyat va tadbirkorlik subyektlari o'rtasida samarali hamkorlik muhim ahamiyatga ega. Bu hamkorlik, turizm sohasida yangi loyihalarni ishlab chiqish, mavjud imkoniyatlarni targ'ib qilish va turizm xizmatlarini yaxshilashga yordam beradi. Shu bilan birga, o'zaro tajriba almashinuvi, turizm sohasidagi innovatsiyalar va yaxshilanishlarni tezlashtiradi. Buxoro viloyatining turizm sohasida barqaror rivojlanishiga erishish uchun, turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, mahalliy aholining turizm sohasidagi bilim va ko'nikmalarini oshirish hamda viloyatning turizm salohiyatini xalqaro miqyosda tanitish bo'yicha qo'shimcha choralarni ko'rish zarur. Bu esa, nafaqat viloyatning iqtisodiy farovonligini oshirishga, balki Buxoro viloyatini butun dunyoda turizmning jozibador markazi sifatida tanitishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-4861 sonli 02.12.2016 dagi "O'zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2018-yil 25-iyuldagi Oliy Majlisga murojaatnomasi
3. Хидирова Г. Р. Потенциал и пути развития международного экотуризма в Бухарском регионе Узбекистана //Современные инновации. – 2016. – №. 8 (10). – С. 41-43.
4. Хидирова Г. Особенности формирования внутреннего туризма в регионе //" Экономика и туризм" международный научно-инновационной журнал. – 2023. – Т. 2. – №. 10.
5. Хидирова Г. ИЧКИ ТУРИЗМ–ИНСОН МАЪНАВИЯТИНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ СИФАТИДА //" Экономика и туризм" международный научно-инновационной журнал. – 2021. – Т. 1. – №. 1.
6. Hall SM, Sharples L, Mitchell R, Macionis N, Cambourne B (eds) (2003).Food Tourism Around the World:Development, Management and Markets. Butterworth Heinemann: Oxford.
7. Çağlı, I. B. (2012). Türkiye’de Yerel Kültürün Turizm Odaklı Kalkınmadaki Rolü: Gastronomi Turizmi Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
8. Ulugbek A., Uralovna T. S., Siregar S. L. DIGITALIZATION OF THE TRAVEL INDUSTRY-STATISTICS & FACTS: AN EXAMINATION OF UZBEKISTAN //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 10. – №. 11. – С. 240-249.